

Forfatter: Baggesen, Jens

Titel: Udrag fra Labyrinten

Citation: Baggesen, Jens: "Labyrinten eller Reise gennem Tydskland, Schweitz og Frankrig", i Baggesen, Jens: *Labyrinten eller Reise gennem Tydskland, Schweitz og Frankrig*, udg. af TORBEN BROSTRØM , Gyldendal, 1971), s. 322. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-baggesen06-shoot-idm139952567839152/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Labyrinten eller Reise gennem Tydskland, Schweitz og Frankrig

hensatte ham i dødelige mathedstilstande, når ekstasen ikke var over ham. Gennem Pram var han blevet introduceret i de tyske adelskredse i Danmark, hvor han på sin egen hektiske måde hvilede ud ved sine selskabelige talenter. Af disse charme-offensiver stødte især den sidste an, idet den litterære offentlighed nu var på vagt mod germaniseringen af åndslivet og hele hjemmetyskeriet, og bedre blev det ikke ved den bjørnetjeneste, som vennen C. F. Cramer – hvem vi møder som Baggesens fælle på første del af rejsen – gjorde ved at udgive hans operatext „Holger Danske“ på tysk, forsynet med en fortale, der lovhudlede digteren på bekostning af den folkekære Ewald. Det udløste en langvarig, pinagtig fejde, som naturligvis gik ud over Baggesen.

Af disse trakasserier får man intet indtryk gennem rejsébogens glansfulde optakt, *Passet*; bekendelsen falder først i *Pyrmont*, hvor han midt blandt de omvandrende symptomer på det syge Europa uventet møder sin ven grev Adam Moltke, der selv døds syg af hjertesorg må høre fortællingen om „et yderst nøiefuldt Liv paa Grændserne af Døden og Slutteriet, et stedsevarende Rov ... for de voldsomste Sygdomme, paa Pinebænkén af et rasende, mit Væsens sidste Kraft fortærende Sværmerie“ m. m. (s. 134). Endvidere hvordan da Hans Durchlauchtighed, Prinds Frederik Christian af Augustenborg, hans jævnaldrende ven, har skaffet ham rejseunderstøttelse for at bringe ham på ret køl.

Forevindrigen siger det anderledes. Den er måske lidt af en cfterrationalisering. Her møder vi Baggesens principielle funderinger over det der blev skrevet sammen.

Bogen er et stykke af selve livslabyrinten, der er just så kompliceret som den oplevende selv, den er et spejlbillede af „en lille indre Verden“. Han har renonceret på at give et „matematisk“ billede af *omverdenen* – et ord som paradoksalt nok han skabte på tysk i formen *Umwelt* –, da verden ret beset kun er en jeg-verden og dommen over genstandene aldeles afhænger af ens kundskab om de glas, hvorigennem de beskues. Intet er altså nødvendigere i en rejsébog end en rejsende, så sandt som intet er nødvendigere for livet end en levende.

Selv om dette måske i første række er en præcisering af bogens genre, en tilslutning til „den skarpsindige Sterne“, som figurerer

allerede på beretningens første blad, en distancering fra de saglige eller videnskabelige „Reiser“, som så lyset i tiden, rører Baggesen dog her ved et omfattende psykologisk tema af åndshistorisk interesse. At den ideelle rejsende ikke blot skal lade sit legeme flytte, men også sin sjæl, betyder mere end at holde sit hjerte disponibelt for indtryk, det betyder at en rejse er et sindbillede på opbrud, på udvikling og forsøg på ny samling, og Baggesen følte i høj grad behov herfor.

Var han en anden ved hjemkomsten? Det er svært at afgøre, når det drejer sig om en personlighed, hos hvem der er tale ikke blot om indtryksmodtagelighed, men om et indtryksforbrug der stadig skrues op som foder for et uimodståeligt udtryksbehov. At digteren hentede sig afgørende erfaringer på rejsen, er der dog ingen tvivl om; han indtogede det nye Europas stemning, kontaktede ubesværet folk af talent, kendte og ukendte, kom i niveau som kosmopolit, men blev som sensibel registrator og erotisk atmosfæremenneske tillige et offer for en moderne splittelse. Også dette kan være en erfaring: han fik modet til at spille sig selv ud og derved tydeliggøre sin egen splittelse.

På flydebroen i Mainz (s. 233 ff.) oplever han i tragikomisk lune en af de små symbolske situationer, som rejsen er rig på og som er dens kunstneriske mening. Med ironisk prægnans tager han bestik af sin skæbne – eller sin anti-skæbne. Med øjnene hæftet på en bortglidende båd, i begreb med at gøre det sidste spring og armen i favnende krumning omkring – en kimære: således omtrent er Baggesen blevet stående, ikke tegnet af Chodowiecki, men betragtet af sig selv. Netop heri er splittelsen. Lykken mente han at få i små doser, ikke i den store sammenhæng. Når skæbnen slog denne ven af ekstremer, kunne han imidlertid slå igen, hans gemyt var elastisk i forhold til slaget, erkendte han i Pymont (s. 155).

I Mainz og i Mannheim har han sommerfugle-drømme, symbolet på opstandelse, personlighedens forvandling ved tankens og følelsens ægteskab, „vort Væsens Brud og Brudgom“ (s. 264). Bogen er vævet af disse begrebspar, der også hedder fornuft og instinkt, matematik og dynamik, det sidste i oprør mod det første, men i længsel efter samvirke. Forvandlingstroen var afgørende for rejsens art: „En Reise rundt omkring paa Jorden i alle